

5. Kapitel

Tidevands-Økonomi

Op- og nedgange i økonomien?

Virkeligheden foretrækkes af de fleste ærlige individer, teorier derimod bygger på en sum af simple/virkelighedstilpassede/ ofte snedigt udvalgte antagelser, hvorfra der resoneres blindt logisk selvfølgelig til en fortsat tænkt virkelighed. Det er derfor teorierne altid stemmer med hele setuppet, men yderst sjældent eller aldrig med virkeligheden. Hjernesvind kan også bruges til at indfange og dermed kulsejle med. Ikke desto mindre havde vi tidligt kunnet nærme den økonomiske videnskab mere til virkeligheden takket være blandt andre Friedrich von Hayek, Milton Friedman, Ludwig von Mises og Laurids V. Birck, der har haft samlet og skabt viden herom med det formål at komme virkeligheden så nær som muligt.

Vi er så heldige, at de fleste dispositioner, tilstande og resultater beskrevet i den national-økonomiske videnskab dels har en såkaldt *realøkonomisk* dels en *finansiel* side, og at det forholder sig sådan samtidig, at eksempelvis penge, finanser og bankvæsen ikke kun er teoribegreber. Ikke desto mindre var netop disse de første, der blev brugt til at forme den cyberspace-virkelighed, der siden har udviklet sig, så vi snart kun kan håbe ”guderne må sig forbarme”. Virkeligheden har det godt med betalinger, tilgodehavender, gæld, kapital og delvis godt med monetære forhold i øvrigt som betalingsmiddel mængde og rente. Ved at supplere med en monetær-, finans- og kapitaltolkning, bliver vi i bedste fald mest i stand til at tolke og forudsige periode- og statusmål målt i tal og beløb der følger af menneskenes økonomiske gøren og laden. Andet skal der ikke til.

[Kun de første små afsnit er præget af illustrerende talangivelser]

Den 12. december 2001 skrev DR-Teksttv: ”USA’s centralbank sænker renten med 0,25 procentpoint, så renten bliver 1,75 %. Det er 11. gang i år og den laveste i 40 år. Selvom det ikke ses tydeligt på beskæftigelsen, så har det påvirket boligmarkedet og bilsalget”.

”Deflation: Vedvarende prislefald over en bred front. Deflation bringer lønninger, priser, indkomster, produktion og beskæftigelse mere og mere til fald”.

”...deflationens kræfter i verden er stærkere lige nu end noget andet vi har set siden Den store Depression”, meldte Grek Jensen, Bridgewater Associates; Barrons 4/09/98.

”...på et eller andet sted bliver psykologien ”køb ikke nu” gældende, fordi det bliver billigere senere,” Barton Biggs, Strategist, Morgan Stanley; Barrons 29/06/98.

”Når som helst forbruget falder, kan omsætningen ikke dække afdragene og rentebetalinger på lån. Derfor bliver gældsbyrden tungere og tungere”, John Rocca, Land of the Rising Sun, February 1999.

.....

Fra sidste kvartal 1998 og et år ind i det nye århundrede hørte vi tiraderne fra alverdens dominerende, men praktisk talt uvidende mediekommentatorer: ”Kollaps, Deflation”, som en uafviselig skæbne vi må gennemleve. Først Asien (1997) (Japan: ”Kakadu hakai”), dernæst USA og Europa. Enkelte blandt såkaldt oplyste dele af de menige befolkninger har formentlig, hvis ikke før, så nu (2001) gjort økonomi til et trosspørgsmål lidt på linie med De Ti Bud eller Islams fem søjler, hvis de overhovedet rejser spørgsmålet.

Og det er i grunden ikke så sært.

Siden midten af 1980-erne har spørgsmål om økonomisk politik været fjernet fra den danske TV-skærm. Så galt står det ikke til andre steder i den civiliserede verden. Derudover har vi i øvrigt intet måttet lære om emnerne. Har vi forsøgt, er vi fortrinsvis helt fra ungdommen blevet indoktrineret med John Maynard Keynes’ sære betragtninger, der bl.a. har ført os til, hvor vi er.

[Keynes](#)

Lad mig fjerne enhver tvivl straks og ligefremt: Deflation kan kun *skabes*, som verden ser ud i dag. I dag ved man nogenlunde, hvorledes den undgås. Det er ingen uafviselig skæbne. At der skulle være interesser knyttet til at skabe deflation, stilstand, måske krig og derpå yderligere magtsamling, skal jeg ikke afvise. En samling af de reelle monetære beslutninger som f.eks. i EU med EUROen kan føre til både det ene og det andet. Beslutningerne er samlet på færre hænder.

[EURO](#) [EURO2](#)

Hvorfor uddybe nogle økonomiske tilbagegange? Simpelthen fordi det, der sættes i værk angiveligt for at vende udviklingen til opgang, er grundlæggende forkert. Er det ikke forkert, er målet et andet end det erklærede.

Så enkelt er det.

Tager vi den amerikanske økonomi, uddybes tilbagegangen hele tiden. Ultimo oktober 2001 kunne læses af de officielle opgørelser, at industriproduktionen faldt med 5,8 pct. i september efter et fald

på 4,6 pct. i nærmeste foregående måned. Den årlige vækstrate i detailsalget faldt til 0,2 pct. i september fra 3,7 pct. i august. Også bruttonationalproduktets vækstrate faldt til et årligt 0,3 pct. i 2. kvartal fra 1,3 pct. i det foregående kvartal. Desuden gik beskæftigelsen uden for landbruget tilbage med 200.000 i september 2001.

Nu er de økonomiske kommentatorer ikke sikre på, om dette peger på en yderligere svækkelse i de kommende måneder (i 2001). Og det bør ikke overraske. Har kommentatorerne fanget nogle tilfældige tal for nogle få tilfældige måneder og i øvrigt koncentreret sig om at fange de relevante oplysninger?

Skal vi tage disse tal for noget, fortæller de noget relevant, så må det være klart for enhver, at Allan Greenspans (direktør for den amerikanske Federal Reserve (centralbanken)) "easy-money" lav-rente-engepolitik er slået fuldstændig fejl, når vi fastholder målet. 11 gange har han nedsat renten på et år. Og lige lidt hjalp det. Det gjorde det måske værre?

NAPM's (National Association of Purchasing Management) seneste rapport (26/11/2001) viser, at den økonomiske aktivitet i produktionssektoren har været faldende i de seneste 15 sammenhængende måneder. Dette præsenteres samtidig med, brutto-nationalproduktet på årsbasis fortsat måles til at være i vækst og samtidig med NAPM-salgs-indekset faldt fra 47 pct. i september til 39,8 pct. i oktober, og produktionsindekset faldt fra 50,3 pct. til 40,9 pct. NAPM-organisationens beskæftigelsesindeks faldt 6,1 procentpoint til 35,1 pct. i den samme periode. Ikke en eneste af de 20 industrier i fremstillingssektoren rapporterede om vækst i oktober. Mr. Ore, NAPM-organisationen, meldte fejlagtigt, da man gav den 11. september skylden.

Han kunne lige så godt have henvist til stjerneskuddene i Danmark i august.

Én ting kan bekymre en del: I oktober (2001) konstaterer vi en detailsalgsstigning i USA på 7,1 pct., samtidig med beskæftigelsen og industriproduktionen gik ned og forbrugertillidsindexet også faldt. Enkelte hævdede, at det skyldes lagerreduktioner. Sandt nok, men på den anden side, så skal biler og andre dyre luksusvarer betales. Og vender læseren nu tilbage til indledningen af denne artikel, så vil det stå lysende klart, at det netop lige er på dette sted nationalbanken kommer ind på scenen. Allan Greenspan har oversvømmet markederne med billige kreditter, så kraftigt at lagrene tømmes. Men det, der spiller en rolle, er netop ikke om lagrene tømmes eller om forbruget øges.

Produktion og investering i produktion burde have første prioritet for en ansvarlig nationalbankdirektør, som tingene ser ud.

I oktober (2001) faldt forbrugerprisindekset med 0,3 pct., medens producentprisindekset faldt med næsten 1,6 %. Deflation råbtes der så i kor. Misforståelsen er til at tage og føle på. Generelle

prisfald er ikke deflation, slet ikke generelle prisfald i en måned, i et kvartal eller to. Når afgørende dertil lægges, at pengemængden er blevet forøget med \$800 milliarder i de sidste 12 måneder forud og i oktober og november alene med \$240 milliarder, så kan alt om deflation lades ude af betragtning, lige for nuværende. *)

Deflation skyldes simpelthen en mindsket pengemængde og ikke noget andet. Her er tale om det modsatte. Nu er det i øvrigt ikke sådan, at fordi to eller flere fænomener optræder samtidig, så må der nødvendigvis af den grund lyse en sammenhæng ud af dem. Tilmed er der i flere vitale sammenhænge tale om, at virkningerne af det ene og det andet først viser sig adskillige måneder senere.

Nu kunne man så spørge, hvorfor federalbankens lavrentepolitik ikke virker, eller måske hvorfor den virker forkert.

Dag til dag-kommentatorerne vil simpelthen melde om forbrugertilliden og forbruget. *Og det er ligegyldigt og helt uden betydning.* Hvis forbrugeren bruger flere penge, vil kommentatoren deklare, at det er godt for beskæftigelsen og tegn på vækst. Hvis forbruget falder, skal læserne eller seerne have at vide, hvorledes dette forhindrer beskæftigelsen og væksten.

Giv seeren ret, og han vælger din kanal og ser dine reklamer. Sludder og vrøvl.

Den måde at tænke på fører dig væk fra virkeligheden. Men det er lige meget, selvom økonomer allerede for 180 år siden slog en pæl igennem dette vrøvl. John Maynard Keynes genfremfandt uhyret endog med særlig potent bryg godt podet med indbyrdes modstridende, forlorne iklædninger, så det kom til at fremstå som en original, dybsindig tænkning.

Det var ingen af delene. Hans fejltagelser har bl.a. bragt os i den helt latterlige situation, hvor vækst og opsparing behandles af de fleste som hønen-ægget-spørgsmålet, og hvor der sågar også endnu er folk, der søger at argumentere for at opsparing er farlig for økonomien.

Lad os nu slå fast, at forbruget ikke sætter vækst i gang. Så absolut ikke, uanset, hvad der måtte være sivet fra universiteterne og måske delvis være annammet af tidens daglige indpiskere medierne, spindoktorer og andet letbenet godtfolk.

Forbrug eller forbrugertillid er aldrig et problem, men produktion og beskæftigelse er et problem. Selvom dette allerede blev indset af de klassiske økonomer, så skal det straks være sagt, at ikke enhver vigtig sammenhæng, specielt om værdi, priser og omkostninger var afklaret med de klassiske økonomer. Så langt fra.

De såkaldte opgangstider stammer også fra en af de keynesianske myter. Hvis der er arbejdsløshed, ”skal aktiviteten stimuleres ved, siger myten, at den samlede (aggregerede) efterspørgsel skal pumpes op, i de typiske tilfælde ved at pengemængden i samfundet også øges.” Desværre reducerer pengemængdeudvidelsen arbejdsløsheden ved at lønomkostninger reduceres forholdsvis mere end værdien af produktionsresultatet (inflation). Det der sker: hvis prisen på arbejdet er 105, og værdien af det tilhørende produkt kun er 100, så kan det selvsagt ikke betale sig at producere og derfor bliver der arbejdsløshed. Så kan man ved at øge betalingsmiddel-mængden fjerne overprisen på arbejde ved at prisen på produktet nu i stedet (kunstigt) bliver 105 eller mere.

Fabriksproduktionen havde været faldende i USA (1/11 2001) i de sidste 12 måneder. Ikke desto mindre insisterede kom-mentatorerne på at koncentrere sig om forbrugerefterspørgslen. End ikke de klassiske økonomer, selvom vi så tager Karl Marx med, var så dårligt oplyste. Der var mange af disse i 1930-erne, der dog argumenterede for, at forbrugerudgifterne måtte øges for at genvinde opgangen. Enkelte andre som f.eks. Stagg Lawrence understregede, at forbruget blev holdt vedlige, selvom det var producentvareindustriene, der havde nedgangen. Og det er nøjagtig, hvad der var sket i det forløbne år.

Havde denne ”forbrugerskole” - som vi godt kan kalde den med Allan Greenspan som overlærer - haft ret, ville præcis det modsatte have været sket med den økonomiske nedgang.

At opmuntre forbruget ved kunstig lav rente dirigerer ressourcerne væk fra investering til forbrugsaktiviteter og derved for-bruges opsparingen. Tilskudsjunglen med skattefinansierede tilskud til produktioner, der ikke ville kunne løbe rundt med for lave eller ingen fortjenstmarginer, har en lignende slutvirkning. Ressourcerne forskydes væk fra den naturlige ordning: D.v.s. produktioner, der ellers ville være fordelagtige uden det konkurrerende tilskud til andre produktioner falder bort til fordel for de produktioner, der ikke ville give sorte regnskabstal uden tilskuddet.

Enhver krone, der dirigeres mod forbrug, er en krone mindre til fremtidig produktion. Og al den misinvestering i underskudsforretninger, der foretages som følge af tilskud eller kunstigt lave renter, skal væk igen, før det kan føre til opgang. Der holdes med de rentelettelser, der hele tiden kører, liv i det, der skal væk for, at det kan køre (uden stadigt tiltagende centralisme og ufrihed).

Intet nyt under solen

En ”ny økonomisk epoke” en ”ny æra” kaldte man det. Det gør man altid. Det samme i 1920-erne. Investeringer i kapitalstrukturen på omkring 6,4% pr. år fik fremstillingsproduktiviteten pr. arbejder til at stige med 43%, samtidig med priserne forblev temmelig stabile. Omkring 1929 producerede

USA faktisk lige så mange biler som i 1953, salget af elektriske produkter tredobledes, salget af radioer voksede fra omkring \$10,7 millioner i 1920 til mere end \$411 millioner i 1929. Et forlænget byggeboom gjorde det muligt for millioner af amerikanere at flytte ind deres første hus. At perioden var præget af hurtigt voksende forbrug blev ikke diskuteret. Se [appendiks 2](#).

Som i 1890-erne var der imidlertid en skyggeside af denne succeshistorie. Uanset stigningen i produktiviteten fandt mange arbejdere det vanskeligt at fastholde købekraften af de penge de modtog i løn. Der var så også en begyndende tilgang til arbejdsstyrken af kvinder, hvilket yderligere underbyggede dette faktum. Selvom om 1920-erne betragtes som en af de største boom-perioder i USA's historie, må vi dog sige, at perioden 1896-1903 klart overhalede den, i alt fald hvad angår fysisk produktion, men slet ikke i finansielle dumheder. Opgørelserne viser, at næsten halvdelen af produktivitetsstigningen i 1920-erne fandt sted i perioden 1921-1923. Når bortses fra landbruget steg den gennemsnitlige realløn med 6 % fra 1921 til 1929. For at sikre prisstabiliteten skævvredes forbruget (som nu), og der skabtes ubalance i produktionen. Den hurtige produktivitetsstigning burde have givet moderate prisfald. Sagen var den, at Federal Reserve tillod en massiv kreditudvidelse ved, at renten blev tvunget kunstigt ned (som nu).

Betalingsmiddelmængden var bemærkelsesværdig stabil, \$3, 68 mia. i 1920 og 3, 64 mia. i 1929; men kreditten voksede fra \$45,3 mia. i juni 1921 til \$73 mia. juli 1929, en stigning på 61%. Men ved slutningen af 1928 var inflationen slut. Den totale pengemængde (sedler og kreditter) udgjorde \$73 mia. ved udgangen af 1928 og \$73,26 mia. ved udgangen juni 1929.

For at gøre det krystalklart skal oplyses, at prisfald stammende fra produktivitetsstigninger - ikke fra pengemængdeekspansion - er til gavn for alle; det er simpelthen frugterne af de øgede investeringer, oftest i ny moderne teknik, der med ét kan reducere de variable enhedsomkostninger drastisk og dermed øge de marginer, der netop skaber fortjenesten ved masseproduktion. Forsøg på at stabilisere købekraften i monetære enheden blokerer for denne proces, idet den begrænser stigning i realindkomsten.

Kreditekspansionen var et uvidenheds-prisstabiliserings-eksperiment, kan man godt forsvarende sige. Det var aktiemarkeds-vanviddet, der tredobledes via kurserne på bare 7 år, og som frembragte depressionen. Til sidst kunne man købe aktier på afbetaling. Ingen ville høre på advarslerne. *Selv Keynes blev advaret mod at spekulere i aktier, hvortil han svarede: "...der vil ikke blive noget kollaps i vor levetid"*.

Det er grundlæggende det samme, der sker i dag bortset fra, at prisniveauet forblev mere stabilt i 1920-erne. Prisfald er bestemt ikke problemet. Tager vi England i 1800-tallet, så kan vi faktisk tale om faldende priser i hele perioden fra 1817 til 1896. Det var simpelthen, fordi produktiviteten steg

hurtigere end pengemængden - og det har i øvrigt intet med guldmøntfod eller senere guld-standard at gøre. Det kostelige metal : Læs kapitel 3

Industrialismen var rigtig i gang. Prisen på guld steg målt i vareenheder, hvilket stimulerede eftersøgningen efter guld yderligere. En sådan udvikling førte automatisk til, at realindkomsterne (nominalindkomster korrigeret for prisændringer) steg. Der blev altså skabt større fortjenstmarginer, end hvad der kunne ædes op af pengemængdestigningen.

Medens vi venter på krakket

Den lette adgang til billigere kreditter skabte det såkaldte boom i 1920-erne.

En mere restriktiv pengepolitik havde forhindret kæmpekollapset, der skete over aktierne. Den lette kredit forleder ligeledes kapitalinvestorerne til at tro, at en større opsparingstilbøjelighed har frigjort flere ressourcer til investering. Nu hvor presset på priserne er begyndt at vise sig og fortjenesterne faldende, er det et spørgsmål, om centralbanken vil slå bremserne i, før det såkaldte (og kunstige) boom går i selvødelæggelse. Antagelig; men det er præcis det modsatte der så skal til, når det er sket (ligesom i 1929, hvor det forkerte måske lidt mindre forudsigeligt også skete). Et andet tegn er spekulatøren i aktiekursfortjenester, der bl.a. begynder at blive brugt til at finansiere uøkonomiske selskabssammenslutninger. Det samme skete i 1899, 1902, 1924 og i 1929. *Papirmøllen kaldte L. V. Birck denne trafik.*

Indtil den første verdenskrig i Storbritannien og i USA indtil 1920-erne var det regeringernes politik at lade depressioner udtømme sig selv. Gentilpasningsperioden, hvor de usunde investeringer i det samlede kapitalapparat skulle likvideres, så økonomien kunne komme på fode igen.

Erfaringen med krigsfinansiering, statsgæld og veje til bankerot

For at illustrere, hvilke beløb, der var tale om i datidens tælleenheder - om man vil - kan det oplyses, at i år 1900 var der ialt 100 mill. kr. i sedler i omløb i Danmark. I 1914 var omløbet i sedler 140 mill. kr. I februar 1919 udgjorde den 430 mill. kr. Staten lod altså pengemidler trykke for at komme igennem 1. Verdenskrig så bekvemt som muligt. Finansministeriet misbrugte denne form for gæld, hævdede professor L. V. Birck.

Siden skal vi se statsgælden helt miste sin betydning, når vi når til J. M. Keynes og danskeren Jørgen Pedersen fra 1930-ernes midte.

Forskuddene hos nationalbanken blev ikke afbetalt kontant, men ombyttet med nye gældsbeviser. Under krigen trak staterne overalt på denne måde på deres banker, helt absurd i Frankrig og Mellemeuropa, men selv i England nåede disse "advances, ways and means" i 1919 op på næsten ½ mia. Pd. Strl.

Når staten lader pengemidler trykke hurtigere og/eller lader kreditten udvide i hurtigere takt end produktionens reale vækst, så går det galt. Så stiger priserne, hævder Milton Friedman. Her er han ikke langt fra Birck, som vi skal se nedenfor. Det svarer lidt til, at kartofler bringes på markedet hurtigere end markedet har mulighed for at efterspørge dem. Så slås bunden ud af markedet, prisen på kartofler går i bund og måske rådner overudbuddet af kartofler. På samme måde falder værdien på pengene, når der er for mange sedler og kreditter. Det svarer helt til, at varepriserne stiger. D.v.s. man får mindre for pengemidlerne. De er blevet mindre værd målt i vareenheder, som er hvad reelt efterspørges.

Når 1. verdenskrig samtidig skabte varemangel på grund af problemer med udenrigshandelen under krigsforhold, så syntes den med at trykke penge for at finansiere krigsperioden helt gal. Alt det, der ellers var slemt nok, blev meget værre, end det ville være blevet.

1. verdenskrig førtes ved et ud i karikaturen krænget falskmøntneri og en statsgæld af afsindige dimensioner. I den europæisk-amerikanske økonomi steg statsgælden fra 150 milliarder til 1 billion i 1918, til 1½ billion i 1919 og til 2 billioner danske kroner lidt senere. Og så er statsgælden ikke medregnet for de stater, hvis gælds tab blev for astronomiske. Men det var prøvet før.

(U)afhængighedskrig

(U)afhængighedskrigen i USA og senere Borgerkrigen sammesteds finansieredes på lignende måde. Nu er det ikke nemt at få folk til at betale højere skatter for at finansiere en krig, som de samme borgere ikke ønsker. I øvrigt kunne en sådan finansiering hurtigt føre til noget ganske uoverskueligt under et parlamentarisk styre. Regeringen kunne falde. Også historien forud, der fortæller om Tredivårs- eller Kejserkrigen og Napoleonskrigene, havde nu gentaget sig i en ny, lidt anden version end den officielt berettede.

Ved 1. verdenskrigs udbrud var I. Zahle statsminister og Edvard Brandes finansminister. Sidstnævnte var i øvrigt broder til litteraten Georg Brandes. Dette Zahles 2. ministerium, det 8. i alt i Danmark på 12 år, tiltrådte 21. juni 1913. Partiet Venstre bærer ansvaret 1902-1914. Det første ministerium Zahle (Radikale) sad fra 28. oktober 1909 til 5. juli 1910. Det 2. ministerium Zahle falder i marts 1921. Fra april 1921 (reelt) Niels Neergaards finansstyre.

Edvard Brandes særegne finansstyre falder i tre perioder. 1) Krigens første to år, hvor de offentlige udgifter ikke steg så meget som prisniveauet, men hvor Dr. Brandes barslede med en uheldssvanger lånepolitik, 2) de tre sidste krigsåre, og 3) endelig afviklingsårene 1919-21 - de to sidste år foregik under højkonjunktur, men med et skæbnesvangert finansielt resultat.

Danmark stod til bankerot i 1923.

Gælden var fra 1919-1922 vokset med 50 pct., og den voksede med 100 pct. det næste år 1922-23. For at bedømme Dr. Brandes finansstyre, hvis reelle virkninger strækker sig fra 1914 til 1921, skal vi se på hans underskud på det egentlige offentlige budget i de 7 år - 237 mill. kr. - penge der burde være inddrevet i skatter og forhøjede takster allerede i de tre første krigsåre. Den kritik der kan rettes mod finanspolitikken under og umiddelbart efter verdenskrigen er umiddelbart mest af økonomisk art. Man optog lån, da borgernes skatteevne var stor, og valgte at tilbagebetale i en tid, hvor skatteevnen var svag. Dertil kommer at disse statslån netop ikke var blevet udbudt bredt til publikum i form af obligationer, som det lå snublende nært at gøre netop i perioden med pengeregighed. Hertil skal lånenes behagelige betingelser tages i betragtning.

[Danske finansskandaler i nyere tid](#)

Pengemidler er primært sedlerne og kreditterne. Penge derimod er den rettighed til at købe, der modsvares af en modydelse eller en ledigheds-forsikring. Derfor er det snublende nært at fordærve pengemidlerne og dermed pengene og retten. Den internationale højfinans ord lød efter krigen: *Den nationale valuta så nær pari (valutaens pris i guld) som muligt og statsgældens bevarelse i videst mulig omfang, i al fald ikke afbetaling på én gang, men en langsom amortisation, båret af de årlige ordinære skatter. Man vil efterhånden forandre statsgældens tomme rum til realkapital.*

Man vidste altså godt, at realkapitalen var problemet.

Virksomhederne investerer ikke, når deres fortjenstmarginer ikke betinger produktionen eller en ændret produktion. Forskellen mellem omkostningerne og den forventede omsætning (afsatte mængde ganget med prisen), som disse omkostninger produktionsstyk for styk kræver, er for ringe. Kan tilstrækkelig forskel eller margin stadig realiseres ved et lavere produktionsniveau gennemføres det måske ved det lavere niveau, også for beskæftigelsen, såfremt bedste andet alternativ er ringere.

Forretninger/virksomheder investerer ikke p.g.a. prismarginaler, men s.f.a. tilstrækkeligt fortjenestegivende pris/omkostningsmarginaler. Problemet er således ikke éndimensionelt, men i alt fald to- og som oftest flerdimensionelt. Det er blevet sagt, at Keynesianere ikke kan tænke i mere end én

dimension af gangen. Er det sandt skal det ikke undre, at de økonomiske kommentatorer om nogen er éndimensionelle.

Den økonomiske realitet er, at det er fremstillerne, der driver økonomien frem, opsparingen er at betragte som brændstoffet i denne proces, ville Friedrich von Hayek og Ludwig von Mises hævde.

Når uvidende journalister melder at det kun drejer sig om teoriforskelle, er det desværre ikke tilfældet.

Hvad forbrugerne giver ud sætter ikke økonomien i gang, men holder blot apparatet vedlige, det er aldrig sket og vil aldrig ske at forbrugerne sætter økonomien i gang. Nogle gange kan vi se økonomikommentatorer berette, at udgifterne til privatforbrug udgør så og så mange procent af den samlede efterspørgsel.

For at give læseren indtryk af, at det modsatte faktisk er gældende dette: I slutningen af tyverne opgjordes (USA-)privatforbruget til kun omkring 8,5 % af producenternes udgifter til produktionsfaktorer og andre producentvarer.

D.v.s. at forbruget af kapitalgoder var 12 gange større end privatforbruget.

Produktionsprocessen består af et utal komplekse stadier. Det er en nødvendig følge heraf, at de samlede kombinerede udgifter på alle disse stadier/niveauer må overstige udgifterne til forbrug ganske betydeligt. Som illustration kan man forestille sig det samlede faste kapitalapparat efterhånden omsat i slutforbrug; det vil dog kun kunne ske over adskillige år (her 12). Det der gives ud på forbrug stammer rigtignok fra produktionen, medens produktionen stammer fra kapitalen (inklusive produktionsfaktorerne), som i første led stammer fra opsparingen. Derfor er det sådan, at jo mere der opspares (se næste afsnit) desto mere realkapital dannes og akkumuleres, så der produceres og kan forbruges mere i sidste ende.

Sammendrag

Rentenedsættelse på rentenedsættelse:

Forbruget øges, lagrene tømmes. Prisfald betyder ikke deflation. Prisfald kan skyldes produktivitetsstigninger eller monetær stramning. Forbrugsfald har aldrig været et problem for hverken beskæftigelsen eller væksten i produktionen. Forbruget af faktorer i produktionen er langt større og langt mere krævende og samtidig en ufravigelig forudsætning for alle de efterfølgende led.

Fald i opsparingen delvis hidrørende fra den monetære politik standser produktionen helt fra det første led i kapital-, produktions- og arbejdsdelings-processen bredt.

Kapitalisation og statsgæld belyst ved danske forhold i 1920-erne

Real- og privatkapital er defineret i kapitel 2.

Tilskuddet får initiativet og pengene trukket et andet sted hen, hvor det var. Aktiviteten der øges i en periode, og leverandørerne indstiller sig på mere omsætning også. Fortsætter tilskuddene øges kommando-økonomien og funktionærstaten, og skævriddningen af økonomiens naturlige orden. Standser tilskuddene (som de gør nu) falder aktiviteten drastisk, og ledigheden bliver hurtigt meget større, end den først var. Naboen gør som jeg i morgen, når han ser tilskudsarbejderne på mine ejendomme. Trediverne var fyldt op med disse gældsforøgende New Deal tilskud.

Når tilsvarende huslejen samlet i de københavnske ejendomme fra 1914 til 1926 steg med 40 mill. kr., var der, uden at samfundet var blevet rigere af den grund, skabt en privatkapital på ca. 500 mill. kr., hvoraf en del selvfølgelig realiseredes ved salg - den kapitaliserede værdi af 40 mill. kr. pr. år efter Bircks målestok. Han ejede selv ejendomme. Bemærk, beløbene er angivet i 1925-kroner. Altså inaktiv kapital svarende til knap 4 gange seddelomløbet 10 år før Den første Verdenskrig.

[Økonomi Lektion 2](#)

Kapitaliseringsprocessen fremskyndes i et samfund, hvor det at have kapital er en voksende betingelse for personlig frihed og sikkerhed i tilværelsen. Overkapitalisering skete under 1. verdenskrig gennem aktier, obligationer og banklån, hvormed man udbetalte de dividender, som et for højt værdisat lager og anlæg tilsyneladende retfærdiggjorde. Følg vore skibsselskabers historie fra 1912 til 1920 (se ovenfor). Et selskab slagtes, idet skibene ansat til 1000 kr. pr. ton dødvægt, solgtes til et nyt selskab. Den 10-dobbelte overpris, de nye aktionærer betalte, tilførtes ikke søfarten, der ikke desto mindre skulle forrente den, men den gik i aktionærernes lommer. Og mange af disse såkaldt nye selskaber nærmede sig snart insolvensens grænse.

I 1990-erne havde vi selskabstømning og offentlig skibskredit i ny upassende iklædning.

Tænker man på de manøvre, under hvilke kapitaliseringen og overkapitaliseringen foregår, og de mange papirpenge og især kreditter skabes, som man vil tvinge samfundet til at forrente, forstår man, at dette kan intet samfund leve med.

[Det var galt igen (fra 1998) overalt i Europa, før som nu - Schweiz, Norge og Tjekkiet undtaget i dag.]

Realkapitalen er endnu ikke blevet ødelagt ved krig; men mest ved hemmeligholdt overforbrug i offentligheds- og fondssektorerne udover, hvad brandbeskatningen kunne magte at finansiere. Staten udsteder så obligationer til underkurs med fast forrentning og inddrager dermed betalingsmidler, der skulle have gavnet samfundet som realkapital, men det er ikke nok. Samtidig henter den ad denne dødsrute også valuta hjem i konkurrence med andre europæiske lande.

Keynesianere har urigtigt talt om, at eftertiden ved statsgæld bærer en del af byrderne for nutiden, og man har talt om, at underskud på de offentlige finanser speeder økonomien op. Begge dele er aldeles ukorrekt og opfundet til formålet, som forbliver "danske-myggenes" bedst skjulte hemmelighed. Dækningsløse checks på vore børn og børnebørn, kunne det korrekt kaldes.

Såfremt det første havde været rigtigt, ville den moralske berettigelse være mere end tvivlsom; men det er ikke rigtigt.

Ved lån og ved skat overføres borgernes købekraft til staten, der nødvendigvis retter sin efterspørgsel efter nutidens varer og tjenester. Krig kan ikke føres med fremtidens kanoner, og soldater kan ikke klæde sig i fremtidens klæder og leve af fremtidens landbrugsprodukter. Staten bruger provenuet af såvel statslånet som skatten til at købe nutidsvarer, hvis mængde derfor mindskes, hævdede L. V. Birck. Da borgerne i tilfælde af statslån bredt beholder deres købekraft, stiger varepriserne kraftigt som følge af lånet, og denne inflation afsætter sig som store profitter og kursgevinster. Disse giver anledning til et øselt forbrug, og den långivende borger véd ikke af, at samfundet er blevet fattigere, for han har jo blandt sine aktiver en god tilsyneladende sikker rentekilde i statsobligationen (privatkapital). Tværtimod tro han, idet han ræsonnerer ud fra sit eget, at samfundet er blevet rigere, hævdede L. V. Birck.

Når der ikke var tjent eller opsparet reel formue i den 5-årige krig, har intet individ fortjent at forøge sin formue i den periode. De københavnske bankers balance var før krigen 1100 mill. kr., i 1922 3500 mill.kr.

En stor del af de betalingsmidler, som bankerne var kommet til at råde over, var ikke blevet brugt bare på at drive priserne i vejret; men endnu mere til at drive vore kapitalværdier i vejret, aktier og faste ejendomme. Altså en voldsom forskydning af kapitalen væk fra realaktivitet til passiv indtægtsgivende erhvervelse i form privatkapital (som forklaret ovenfor).

Borgerskabet var kortsynet, det ville ikke redde det system, det selv sad i, ved at få den mængde papirer ud af verden, som truede med at kvæle det økonomiske system, der bærer borgerskabet. Det samme sker i dag i endnu vildere omfang.

29. november 1922 skrev Finanstidende:

“Allerede i 1913 byggedes den første bro fra Finansministeret til Nationalbanken, og i det følgende år, da direktør Heilbuth sattes ind i Landmandsbankens ledelse fuldendtes brobygningsarbejdet, hvad etatsråd Glückstadt senere med så fuldendt mesterskab udnyttede.”

I Jyllandsposten kunne man ved den tid læse redaktør H. Hansens betragtninger på Zahles intelligens. Derimod Edvard Brandes og Ove Rode (i regeringen) viste sig at være gode hoveder til at ødelægge finanserne, skrev H. Hansen.

Valget efter krigen stod mellem at gå bankerot eller fortsætte den pantsætning og belåning af nationens grundværdier og arbejdskraft, der allerede var begyndt. Statens gæld var i 1923 2400 mill. kr., når kommunernes og havnenes gæld medregnes, og prisniveauet er fælles. I år 1900 var den ca. 200 mill. kr. Altså en 12-dobling på 23 år. Til statsgælden skulle egentlig lægges pensionsbyrden omregnet til nutidsværdi.

I det officielle forum sammenlignede man dengang et sådant gældstal med statens og kommunernes rentebærende aktiver. De var bogført til 1800 mill. kr. i 1923. Statsgælden skulle officielt med J. M. Keynes betragtes helt modsat fra midten af 1930-erne.

[Det går ufattelig godt! Opsvinget i 1990-erne, som var også lidt svært at få øje på.]

Prisstigningerne reducerer de brede lags realindtægt - når seddeludstedelsen, kreditterne og lønnen blot fastholdes; hvis de slippes, så bliver det endnu værre. Statslånet tager altså nutidens goder, ikke fremtidens, og byrden mærkes straks på prisniveauet. Dernæst betales der igen, når gælden skal forrentes og afdrages. Her skal pengene hentes via skatterne, der igen rammer bredt og mærkes mest af folk med lavere indkomster. Og de går jo på den gang på gang, blot den ikke gentages for mange gange i et enkelt livsforløb.

Til John Maynard Keynes anden urigtige påstand om statens rolle er kun at bemærke, at når man fjerner pengemidler ved salg af statsobligationer fra et sted, hvor det private initiativ ellers råder, og lader staten disponere i stedet, så skævvrides økonomiens naturlige orden - byggende på behov og ærligt tjent købekraft - og de brede lag belastes af både prisstigningerne, der følger straks, og senere også af de øgede skatter til finansiering af rente- og afdragsbyrden fra statslånet. Staten overtager initiativet uden at kunne det reelt, og borgerne betaler to gange for at blive styret yderligere.

Den aktive kapital (eller realkapitalen) svækkes ved at fastholde en falsk passiv kapital (privatkapitalen). Dernæst kastes byrden over på de brede befolkningslag.

Rentynderen af statsgælden ser gennem bankens øjne og forstår først for sent, at det ikke blot er arbejdslønnen, men også renteaftakstet, der forringes ved den rentestigning, der følger med

inflationen. Faldet i købekraft, der uvægerligt følger, overstiger rentestigningen, så han i fremtiden alligevel kommer til at betale, medmindre nye udsættende, men fordyrende krumspring foretages. Det er her “dansemyggene” både skriver og indstuderer koreografien. [Økonomi lektion 1](#)

Under inflationen dengang tillod man priserne at flerdobles. Samtidig samledes der mægtige formuer på private hænder, og staten kastede bare (u)forpligtende statsobligationer ud. Havde man i 1919 i stedet én gang for alle taget en formueskat til tilbagebetaling af krigens gæld, havde man ikke absurd bibragt borgerne den tro, at man kunne føre krig for intet. Det var umoralsk, at der kunne dannes mægtige privatformuer ved krig og inflationssvig, og det var uøkonomisk at tillade borgerne et forbrug på grundlag af en tilsyneladende formue, der ikke stod i forhold til Europas virkelige kapitalmangel. Derefter fulgte stilstand i hjulene - deflation, hvor alle værdierne begynder at ødelægges. Deflationen var også skabt, som vi har set. [Landmandsbank Skandalen](#)

Vejen ud herfra er ganske langvarig og smertefuld. Normalt kommer så krig igen, hvis mange lande kører samme trafik. Det skete også. Det hele skyldes alene svig. Man har forud kapitaliseret fremtidens udbyttmuligheder og for de nu besiddende fastslået, at krig er en fortræffelig forretning, noget, det er værd at gentage.

Det samme sker i dag; men indtil nu uden krig hos os, men hvad med vores unge?

Med en abnorm mængde statspapirer overalt i Europa er de reale produktionsmuligheder under gunstige forhold i øvrigt ikke tilstede ved en bare nogenlunde acceptabel beskæftigelsesgrad. Lige netop under sådanne forhold vil magthaverne have en ny fælles obligatorisk Europamønt, som de hævder vil frigøre os fra den internationale spekulation. [EURO, internationalt](#)

Kollapset i Japan-økonomien

Den keynesianske vidundermedicin blev et skoleeksempel under den Japanske finanskrisen fra officielt 1995. Kommentatorerne var på pletten og kunne berette både dette og hint og sammenligne med 1930-erne.

Nu var det desværre perioden 1920-1927, hvor Japan håndterede præcis det samme problem lige så fejlagtigt, som det skete her fornylig igen, der ville have været rigtig at henvise til, hvis vi/de skulle lære af erfaringen. Det er ikke således, at historien gentager sig uden videre. Men det er nok således, at hvis de ledende anlægger den samme fejlagtige tankegang på det samme problem (f.eks. mod bedre vidende), så fristes de overtroiske til at hævde, at historien gentager sig, og helt forkert er dette jo heller ikke, bortset fra uvidenhedens blinde skæbne vel bør rubriceres i kategorier henhørende til den sidste eller en ny kommende middelalder.

Første verdenskrig satte skub i den japanske økonomi, og den fik også sit brændstof fra ”billig-kreditpolitikken”.

Engrosprisindexet mere end tredobledes fra 1913 til marts 1920. Dette var et utvetydigt tegn på, at kreditpolitikken havde været helt ude af kontrol. Dette såkaldte boom fik en brat afslutning. Allerede i april 1920 havde deflationen presset prisindexet ned til 190; men end ikke dette pludselige og meget kraftige prisfald bragte Japan på konkurrenceniveau med samhandelspartnerne, da deres priser var faldet mere.

En ting som vanskeligt forstås - især for den ledende top, tilsyneladende - er at booms skabt af billige, let tilgængelige kreditter altid fører til en mængde dårlige investeringer, der ikke kan skabe de fornødne fortjenstmarginer. For eksempel har det været konstateret, at omkring 70% af alle nyinvesteringer her til lands ikke fører til succes. De billige kreditter til under markedsrenten fik gang i allehånde investeringer, hvoraf de fleste senere viste sig ikke at være fortjenstgivende, også fordi de billige kreditter ikke kunne blive ved at flyde i en jævn strøm; men netop fordi der ikke er tilstrækkelig kapital til faktorer og producentvarer i længden. Mange af investeringerne endte i finansiel baglås, når de viste sig senere ikke at kunne dække de stigende omkostninger. Det mest skæbnesvangre er, at regeringerne for at bekæmpe inflationen typisk tøver. Den anden mulighed er, at arbejdsløsheden vokser og den ledige kapital behandles, som om det drejede sig om frugterne af forbrugernes opsparringstilbøjelighed. Resultatet er det samme.

Hvad der skete i Japan dengang minder meget om, hvad der sker i dag. Regeringen, de store banker og industrigigant-sammenslutninger fandt sammen for at fastfryse den nødvendige tilpasningsproces. Og det er det værste der kan ske. Ved at standse prisfaldet og dermed forhindre tilpasningsprocessen blev Japan fanget i fejlinvesteringer skabt af discount-kreditterne, og det forhindrede den nødvendige kapital i at flyde til de reelle ekspansionsområder.

Vi fik oplyst af kommentatorerne under sidste del at japaner-boomet, at den udslagsgivende forskel på Europa-økonomi og Japan-økonomi bl.a. var, japanernes tilbøjelighed til investere opsparede midler fra købekraften (13% p.t.), hvor europæernes investeringer derimod næsten helt byggede på lån. Det var delvis rigtigt, men slet ikke nok.

I hele syv år holdt Japan med sin politik priserne over verdensmarkeds-niveauet. I 1927 kom det til en brat ende p.g.a. denne politiks indre modsigelser. Det blev den hårdeste krise i Japans historie. Banksystemer og industrisammenslutninger forsvandt. Havde man fulgt USAs eksempel 1920-1921 var ulykkerne ikke blevet nær så store.

Det drejer sig om at lade de dårlige investeringer falde og rense ud for overskudskapacitet.

Og dette skal ske resolut og uden tøven, når inflationen er i gang.

Sammenligner vi nu 1980-boomet i Japan med det tilsvarende efter Den første Verdenskrig i 1920-erne, ville vi muligvis kunne lære af det, der er sket.

Keynesianere har kaldt det "likviditets-fælden" denne gang. Og det er noget sludder. De hævder, at den japanske rentesats var faldet til et så lavt niveau, at efterspørgslen efter kontanter var vokset så vildt, at der var tale om hamstring i stedet for at lade kontanterne gå ind og dække likviditetsbehovet.

Det er selvfølgelig helt hen i vejret. Man kunne lige så godt foreslå inflation for at rede Japans økonomi. Ideen fører til at regeringen skal udstede milliarder af yen-sedler/nye kreditter, med hvilke bankernes dårlige lån kan opkøbes, formuegoderne skal overvurderes o.s.v., nærmest som under Weimar Republikken i Tyskland.

En sådan sindssyg politik gennemføres rent faktisk, idet der satses på negative rentesatser og statsgaranti for bankerne for at få priserne til at stige "ved således at stimulere produktionen" på bedste keynesianer-maner.

Dette svarer til at lave et afvænningsprogram for narkomaner byggende på heroin eller kokain.

At skabe fortjenstmarginer i fejlinvesteringer svarer til at ville løse cirkelens kvadratur. Men det er jo lige meget. Og så er der i øvrigt tale om en midlertidig og tilmed falsk løsning, når den næste gang udskrives fra medierne. Næste nedtur bliver så endnu dybere og længerevarende.

Inflationsløsninger har altid gået ud på at stimulere forbruget. Men desværre fjerner en sådan politik ikke fejlinvesteringerne, hvilket var opgaven.

Bliver regeringen tvunget til at slå de monetære bremserne i - der er jo noget der hedder statsgælds-tilgodehavender, jf. Argentina - bliver økonomien blot sendt ned i denne endnu dybere depression straks i stedet for senere.

At kurrere disse såkaldte konjunkturcykler med monetære indsprøjtninger er som at udføre en pushers job. En pushers arbejder normalt for bagmanden, der har pengene tilgode og i det hele taget styrer herunder vedligeholder det organiserede tyveri, som narkohandel reelt er.

Tilbage til USA-økonomien mellem flod og ebbe

Når opgangen går i selvdestruktion skal centralbanken gå til side og tillade fejlinvesteringer blive likvideret så hurtigt som muligt. Indblandingen i denne proces vil kun fordybe og forlænge denne

pine, som det desværre skete 1930-erne igennem, medens krigen stundede til; men netop ikke under udrensningen af økonomien 1920-1921.

Pristoppet indført af Hoover/Roosevelt regeringerne forhindrede den nødvendige gentilpasning i at finde sted. Fejlen er i bedste fald en misforståelse af begrebet købekraft. Hvis lønningerne - der også er priser - overstiger værdien af lønmodtagerens produktionsresultat stiger arbejdsløsheden og den ledige kapacitet viser sig. Hoover-regeringen forsøgte i bedste keynesianer-stil at holde pengelønninger oppe samtidig med øvrige priser faldt. Det betød at reallønnen steg samtidig med, at værdien af arbejdsresultatet faldt. Så svandt fortjenstmarginerne selvfølgelig ind, og ledigheden steg. Havde man i stedet ladet omkostningerne herunder pengelønningerne gentilpasse sig som i 1920-1921, var kapaciteten ikke blevet fastholdt, men der ville have været skabt mere købekraft og nedgangen havde ikke været låst fast i depression lige indtil Den anden Verdenskrig.

I 1930 hævede Hoover skatterne og de offentlige udgifter. I 1931 var regeringen blevet bekymret for og ville imødegå underskuddet på de offentlige finanser. Så hævede han skatterne igen i december.

I 1932 vedtoges Omsætningsloven, der introducerede en lang række nye skattestigninger. Men desværre økonomien kom sig ikke. Skattestigninger førte faktisk til, at skatteprovenuet, der kom ind, blev mindre, fordi mere lukkede og flere indkomster forsvandt. Så kom Roosevelt til og hævede skatterne yderligere i 1935. Resultatet var fortsat depression samtidig med de offentlige udgifter til stadighed steg. New Economics kaldtes det, opfundet af englænderen J. M. Keynes. I perioden 1929-1935 udgjorde de offentlige underskud i gennemsnit 3,6% af bruttonationalproduktet og arbejdsløsheden i gennemsnit 18,6%.

Man kunne rette sig efter følgende faktum: regeringsudgifter stimulerer ikke, men dræner økonomien. Dette er sandt uanset, om du finder disse udgifter retfærdige eller ej.

Nu er produktionen fra oktober 2001 og 15 måneder tilbage faldet i USA. Nu taler oppositionen om Bush-nedgangen. Man hævder at nedgangen skyldes nogle skattenedsættelse vedtaget i juni 2001. Men produktionsnedgangen startede allerede i september 2000. Så det kan ikke passe. Men det er jo lige meget. Faktisk startede den 3 måneder, før Bill Clinton forlod embedet. Vi kender den godt herhjemme fra, den med at beskyldte den nye regering for noget man selv har sat i gang, da man vidste at løbet var kørt. Selvom der officielt kun har været talt om USA-nedgang siden marts i 2002, så er det fortsat umuligt at henvise til skattenedsættelser indført i juni samme år og sige de har virket i marts, april og maj. Det kan selv et barn forstå.

Nu kunne det selvfølgelig være interessant at få disse uvidenhedshoveder - der desværre også fylder umage-TV-kommentatorerne med deres heksekunster - til at forklare, hvorfor skattenedsættelser nu pludselig skulle skabe en nedgang. Er der ikke netop noget med, at skattenedsættelser netop øger forbruget ligesom de billige lån? Har man nogensinde før hørt om, at skattenedsættelser strammer økonomien? Selv en keynesianer ville da hævde præcis det modsatte. Se, nu vil de måske henvise til 1993-skattestigningerne. Tilsyneladende syntes disse skattestigninger at virke, men kun på grund af centralbankens fuldstændig ryggesløse pengeudstedelse samtidig. På den måde kan det camoufleres, hvor magten reelt går hen i længden, fordi borgeren ikke kan skelne mellem de falske og de ægte penge:

Siden 1993 er de offentlige udgifters andel af bruttonationalproduktet i USA steget fra 17,6% til 20,6% i 2000.

Først da denne fuldstændig løse og tossede pengepolitik begyndte at lukke fabrikkerne på grund af inflationen og dermed de faldende fortjenstmarginer som altid, blev det nødvendigt at hæve skatterne yderligere for at kunne holde "offentlighedsdyret" i stadig vækst. Altså som i 1930-erne.

Det drejer sig kun om at samle mere og mere magt. Nu har de fundet på en ny gospel: Politics After the Attack (Politik efter Angrebet) i form af en ny strategi-manual. Intet heri om patriotisme, om ansvarlighed, integritet og andet godt.

Når vi hører kommentatorer berette om aktiemarkedet efterlades ikke andet indtryk end, at her kan man tage pulsen på økonomien og nærmest på livet i almindelighed. Det er løgn og bedrag som næsten alt det andet.

Aktiekurserne har været pustet kunstigt højere og højere op gennem 1990-erne ene og alene, fordi inflationen, der følger enhver falsk pengeudstedelse, nu afsættes i aktiekurserne. Det er specielt den sekundære og den tertiære betalingsmiddelmængde - statsgældspapirer derivater og andet kram til andet end dagen og vejen - som sætter denne aktiespekulation i gang. Næsten intet af den sum af betalingsmidler, der tilflyder virksomhederne som angivelige investeringer i forretningernes egenkapital, er andet end papir og uansvarlig spekulativ virksomhed, og interessenterne er uden andet engagement end hurtige kursgevinster byggende på køb og salg af papiret, eventuelt nyudstedelse af aktier, der straks flyver til vejrs uden nogen produktion bag. Aktierne skal nemlig falde igen, og derfor drejer det sig om at få fordelt skaderne så meget som vel muligt for de, der har

meget i klemme. Når der så registreres reel tilbagegang i alle fremstillingsvirksomheder er det selvsagt noget vanskeligt at holde kurserne.

Kurserne ramler selvfølgelig, hvis ikke de igangsatte investeringer fortsat holdes kunstigt vedlige. Derfor de billige kreditter, derfor kampen for forbrugsudvidelse i enden af det eksisterende produktionsapparat uden nogen tanke på, at udrense 1980-ernes og 1990-ernes fejlinvesteringer.

Jo længere desto værre.

Når talen falder på pengeudstedelsen skal det i sandhed oplyses, at dette bestemt ikke er centralbankens eneret at styre denne længere. Finansmarkedet er for længst blevet givet særdeles frit. Kreditmarkedet er ikke styrbart længere og i forvejen udlånes henholdsvis bevilges de samme penge og kreditter ud 8-10 gange. Enhver bankansat ved at bankerne udlåner (penge-) anvisninger, der i alt lyder på 8-10 gange mere end der på noget tidspunkt er indskudt af, hvad kan kaldes reel købekraft. Sådanne pengeanvisninger er gældsbeviser ("ihænderbeviser"), hvor banken erklærer, at den skylder ihænderen af det pågældende dokument en vis sum penge. Eftersom der kun er dækning for en lille del af dette beløb, er bankerne naturligvis reelt insolvente, og pengeanvisningerne kan betragtes som hovedsageligt falske.

Reel opsparing (netto) er faktisk ophørt, for bankerne har slet ikke brug for, at der reserveres købekraft til fremtidigt forbrug.

Kun produktionsapparatet, de beskæftigede og forbrugerne - d.v.s. resten af samfundet - har behov for fremtidig produktion. Det der ikke kan slæbe af, men som fremmer de seneste tanker på Capitol Hill kan holdes i gang med offentlige tilskud eller tilskud fra skattefrie fonde. Centralisme med mere ufrihed kan en sådan ordening kaldes.

Danske forhold 2002

Som nævnt delagtiggøres borgerne i Danmark stort ikke længere i økonomiske spørgsmål, der vedrører nationen. Der er sådan lidt løsrevet snak om dette og hint, hentet tilsyneladende frit fra den keynesianske rodebunke, lidt som i USA. Niveauet er på nogle punkter en anelse højere, på andre langt lavere og samtidig endnu mere præget af centralistisk, teoretisk tankegang.

Det Økonomiske Råd (det med de såkaldte vismænd) udsender jævnligt nogle rapporter, der handler om snart sagt alt undtaget det fornødne. Miljøpolitikken herunder "bæredygtighed" og "biologisk mangfoldighed"- ikke nærmere defineret eller udvalgt forstås - er bl.m.a. blevet taget ind som en særlig del af trosbekendelserne, hvorom det meste drejer sig.

At Svend Auken og Hans Zeuthen tilsyneladende har sat deres spor blandt de Århus-professorer, der har domineret rådet i årevis er kun noget af forklaringen. Resten er pakket forsvarligt ind i sære omsvøb, og vi må nok sige, at det mest er signalværdien til de interne aktører og politikerne, som forudsættes at hæfte sig andægtig ved det skrevne, det kan dreje sig om. Man får desuden det indtryk, at rådet foretager afstemning om, hvad der skal stå i rapporterne. Alene dette forhold fortæller os, at vi klart er længere væk fra de eksakte videnskaber end nødvendigt:

”Både internationalt og i Danmark har der været et tilbageslag i år med lavere vækstrater til følge. Den danske vækstnedgang skyldes ikke kun påvirkning udefra, men er også en naturlig følge af selvstændige danske forhold i form af bl.a. den økonomiske politik, der har taget sigte på at undgå en overophedning efter højkonjunkturen i 1990’erne.”

Herved forstår vi, at der har været en højkonjunktur i 1990-erne, som vi ikke kan ride med på længere. Det betyder at der er blevet trykt for mange pengemidler og ydet for meget billig kredit i 1990-erne.

Keynesianeren foretrækker konjunkturer, der giver ham selv beskæftigelse. Ingen interesse for, hvorfra den stammer, og hvad vi reelt kan gøre ved det.

”Afmætningen blev tydelig allerede i foråret, hvor f.eks. industriproduktionen og erhvervsinvesteringerne i USA faldt markant. Også i Euroland falder væksten markant i 2001, hvilket i lighed med USA skyldes fald i erhvervsinvesteringerne og aftagende eksportvækst. I Japan er situationen særlig kritisk, og her ventes et fald i produktionen både i år og næste år. Både den amerikanske, den europæiske og den japanske centralbank har reageret på vækstafmatningen med rentenedsættelser. Endvidere har der især i USA været en betydelig finanspolitisk lempelse i form af både skattelettelser og øgede offentlige udgifter, så den økonomiske politik er særdeles ekspansiv i øjeblikket.”

[Man kunne rette sig efter følgende faktum: regeringsudgifter stimulerer ikke, men dræner økonomien. Dette er sandt uanset, om du finder disse udgifter retfærdige eller ej]

[Dansk anskuelighedseksempel](#)

”Efterspørgslen kan på kort sigt blive påvirket negativt via fald i forbruger- og investortilliden. Der er således risiko for, at forbrug og investeringer bliver udskudt på grund af den øgede usikkerhed. Det forventes imidlertid, at de betydelige penge- og finanspolitiske lempelser kan bidrage til at understøtte tilliden og derved afbøde negative konjunkturmæssige virkninger.

Fra 2002 ventes den indenlandske efterspørgsel at tiltage, primært drevet af en stigning i det private forbrug. Dermed overtager de indenlandske efterspørgselskomponenter igen rollen som vækstmotorer, om end nettoeksporten fortsat vil bidrage positivt til BNP-væksten.”

Vi ved at faldet i USA-produktionen har stået på i mere end 15 måneder nu. Det samme har gjort sig gældende overalt i Vesteuropa i det forløbne år. Vi ved også at dette intet har med skattelettelse vedtaget i juni 2001 i USA at gøre. Væksten i de amerikanske offentlige udgifter er mest terrorkrig-udgifter. Dette betragtes som særdeles ekspansivt, hvilket det ikke er. At efterspørgslen kan blive påvirket negativt via fald i forbruger- og investortilliden er noget vrøvl, og det har ingen betydning, overhovedet. At rentenedsættelser til fremme af forbruget øger erhvervsinvesteringer er noget vrøvl både i USA og her. Vækstmotorer er indenlandsk forbrug. Det sidste svarer til:

Når husholdningen med begge forældre på arbejdsmarkedet har problemer med at få økonomien til at køre, så skal man ansætte en husassistent.

Nu forventer man så, at der atter trykkes falske betalingsmidler og ydes flere skattelettelse (især i udlandet) for at afbøde de negative virkninger af den misere, der er opstået fordi, der trykkes for mange betalingsmidler og ydes for meget billig kredit tidligere. *Eller sagt på en anden måde: Man løser forhåbentlig et problem ved at gøre det værre.*

Forbrugerprisstigningerne er moderate, lav vækst i efterspørgslen herhjemme og nedgangskonjunkturer hele vejen rundt. Danmark er kørt på vågeblus, og som det udtrykkes, kapaciteten er næsten fuldt udnyttet. Jamen er det ikke godt. Vi har mere end 20% arbejdsløse.

De vil simpelthen ikke fortælle os, hvorfor erhvervsinvesteringer falder, og de hævder at efterspørgslen vil skabe vækst.”om end nettoeksporten fortsat vil bidrage positivt til væksten i brutto-nationalproduktet.” Vi må ikke kende konjunkturernes årsag, årsagerne til nedgang i industriproduktionen og erhvervsinvesteringerne, både i EU, USA og Japan trods rentenedsættelse på rente-nedsættelse.

Dette er keynesianeren for fuld blus. Blålys. Det bedste han ved er stigende skatter og udvidet betalingsmiddelmængde, så hans sektor i det mindste vokser let og gelinde, uden det mærkes for meget af borgerne. Stadigt voksende offentlige udgifter er sagen.

Lige nu holder de så inde, blot for en tid, derefter kører de atter videre efter den lagte kurs.

I USA udgjorde de offentlige udgifter 20,6% af bruttonationalproduktet i 2000 (se ovenfor), i Danmark udgjorde de 57,5% i 1996.

Kan læseren begribe hvordan forbruget fortsat kan stige overalt, når produktionen falder i USA, i Japan, og væksten falder markant i EU?

Præcis som jeg har redegjort for. Der sælges af lagrene og misinvesteringerne fastholdes til der ikke er andet. Det er det vigtigste for centralisten.

Der står ellers i statutterne for Det Økonomiske Råd, at det også skal beskæftige sig med det lange sigt. Det ville være yderst bekvemt, om de ville fortælle os, hvor skattestigninger, øget betalingsmiddelmængde og mere kunstig discountkredit fører os hen, eftersom det er deres eneste midler mod ondet.

Skatterne og de offentlige udgifter dræner købekraft ud af produktionen, og inflationens falske midler til sidst hældt i oppustede aktiekurser fjerner ligeledes initiativet, produktionen, beskæftigelsen og det fremtidige forbrug.

Man kan også lave kunstig sne; men på et tidspunkt skal den væk, og det bliver sværere jo mere der er. Almindelig sne forsvinder af sig selv. Bliver den endelig liggende, fordi det bliver ved at sne, så kan man da køre nogle gange med trillebøren. Den sne man har fjernet, skal så ikke fjernes igen.

En af de morsomme: Professor Jørgen Pedersen, som var en tro keynesianer, skrev i "Aktuelle Økonomiske Spørgsmål", 1939:

"...det er ingen naturlov, at statslån overhovedet skal tilbagebetales. Staten må selvfølgelig tilbagebetale et lån, når det forfalder til betaling, men hvis det ikke findes hensigtsmæssigt at formindske gælden, kan tilbagebetalingen altid ske ved optagelse af et nyt lån.....Det gælder såvel for optagelse af lån som for tilbagebetaling, at det eneste, det kommer an på, er, hvorledes det virker på det økonomiske liv eller på samfundets velfærd. Det kan ikke fornuftsmæssigt begrundes at tilbagebetale statsgæld, medmindre de virkninger, tilbagebetalingen har, anses for ønskelige. Hvis der på et eller andet tidspunkt i samfundet er stærk efterspørgsel efter arbejdskraft under fuld beskæftigelse, således at resultatet kun kan blive en stigning i lønnen, der atter nødvendigvis må føre til en stigning i priserne, ja, så er det formentlig hensigtsmæssigt at opkræve flere skatter end nødvendigt til at dække de løbende udgifter, altså tilbagebetaling af gæld, idet der derved vil blive lagt en dæmper på efterspørgslen efter ressourcer; før en sådan tilstand er indtrådt eller rettere, før man ønsker at reducere efterspørgslen og indtægten i samfundet eller dog hæmme dens stigning, kan det ikke fornuftsmæssigt begrundes at reducere statsgælden..." (citater slut)

Før og Nu:

Når gælden er et problem, skal man låne noget mere eller andet til en kunstig lav rente, kunne det samme udtrykkes noget kortere. ”..før en sådan tilstand er indtrådt...” (jfr. Pedersen-citatet) :

Problemet er at denne tilstand ikke indtræder.....i øvrigt var det i 1939 lige før krigen, hvilket også kan have spillet en rolle for det hævdede. Derudover bliver de ekstra skatter næsten altid offentligt forbrugt til stadig større forstyrrelse af investeringer og produktionen, og gældsafvikling kan sådant slet ikke kaldes.

Hertil kan det tilføjes, at L. V. Birck ikke havde grebet spørgsmålet om samfundets (klassisk økonomiske) status, herunder insolvensen, ganske ud af den blå luft, selvom denne status ikke uden videre lod sætte på en brugbar formel.

Når gælden vokser hurtigere end bruttonationalproduktet, så går det i længden som med indvandringen. Så overtager andre boet.

Keynes hævdede: ”På langt sigt er vi alle døde”

*) Betalingsmiddel-mængdens størrelse bestemmes fortrinsvis af privatstyrende centralbanker, i USA af Federal Reserve Board, der er fuldstændig privat.

Betalingsmiddel-mængden opdeles efter dens nærhed til den direkte kontante omsætning (efter likviditetsgrad). M1 er kontanter i form af sedler, mønter og korte kreditter, som kan omsættes uden videre. M2 og M3 er betalingsmidler som lån med mellemlang og længere løbetid, obligationer, aktier og allehånde andre kreditmidler, senest derivater.

Betalingsmiddel-mængdens størrelse, rentehøjden og sammen hermed regeringernes skatte- og udgiftspolitik er på én gang bestemmende for udsvingene i økonomien.

Ved at aktiemarkedets omsætning er blevet præget af ren spekulation efter mange års inflation og på trods af det fortrinsvis af den samme grund halter afsted for mange brancher, er inflationen blevet trukket en del væk fra varepriserne. Til gengæld deltager de brede masser og bl.a. pensionsopsparerne og andre institutionelle investorer i varmlufts-aktiespillet. Sidste år tabte de danske pensionsopsparere 300 mia. kr. på aktiemarked.

Da Allan Greenspan (formanden for Federal Reserve Board) tilsyneladende eksperimenterer/jonglerer med pengebegrebet og også med den let påvirkelige virkelighed (casinospil om kursudviklingen er sidste skud på stammen), har man derfra i de senere år især udvidet betalingsmiddel-mængden M3 helt vildt.

Fra juli 1994 til oktober 1997 faldt til gengæld M1 med 7,7%. Lige nu ser det ud, som M1 udvides en del igen, men det er ikke nemt at få pålidelige tal.

Ingen tvivl om imidlertid, at betalingsmiddel-mængden samlet fortsat udvides. De anførte tal er så vidt det har kunnet konstateres netop den samlede udvidelse.

Som man vil forstå er der vildt spillerum for yderligere privatisering af pengeudstedelsen i toppen, når det tilmed tages i betragtning, at kursgevinster og andet spekulationsafkast straks kan omsættes via en M1-anfordringkonto og en del af spekulationsmarkedet nærmest hviler i sig selv uden traditionelle betalingsmidler indblandet.

Foruden LONG TERM CAPITAL MANAGEMENT FUND (som IoD har omtalt tidligere), der var i stand til at true ethvert marked i Vesten, er der 4,000 sådan uregulerede fonde i USA; der ikke skal forveksles med investerings- eller kreditforeninger. Med indtil 100 investorer i en sådan fond kan den forblive ureguleret efter USA-lov. Der er en generel mistanke til, at en mængde andre fonde har eller vil få problemer, så bankerne, der har lånt til dem, vil lide enorme tab.

Med en formue på \$4 mia. påtog Long Term Capital Management sig en risiko på \$1.25 billion derivative-arrangementer, det hele byggende på banklån og/eller banksikkerhedsstillelse. Disse tilsagn blev hensynløst ydet af den amerikanske banktop; uden nogen som helst mulig risikovurdering af lånerne. Den teoretiske risiko af den samlede derivative-mængde vokser hele tiden helt ekstremt og ustyrligt. I 2001 til \$7 billioner. Federal Reserve meddelte at en afdækning af denne fonds derivative-dispositioner kunne have skabt unødigt risiko for den samlede verdens-økonomi, og derfor organiserede Federal Reserve en \$3,5 mia. Redningspakke fra de første involverede banker.

Der er formentlig åbnet for et dobbelthoved panikmarked, der også kan bruges som forsikrings-instrument for de store banker, når kollapset frembringes.

Lidt inspiration fra historien

Magten lægges hos relativt få mænd, skriver Birck i 1925; den amerikanske Pujo-Komités beretning om spørgsmålet, hvorvidt der fandtes en pengetrust, viser alt i 1912 nogle få mænds magt over næsten alle banker, forsikringsselskaber og ledende industrier i Øststaterne (USA). Dette sker ved hjælp af "interlocking directorates", bestyrelsesfællesskab. Herhjemme har cand. jur. Robert Mikkelsen leveret Birck interessante oversigter på danske forhold, der fuldtud bekræfter lignende forhold i Danmark.

Uddrag af: "Rothschilderne" , Husets Historie, af Ignaz Balla, udgivet på V. Pios Boghandel, 1914:

"I den mægtige børssal herskede der en bevægelse som i en opskræmt bisværn. De ellers så koldblodige børsherrer gik i dag nervøse og urolige frem og tilbage, hviskede korte bemærkninger til hinanden, udvekslede forstående tegn, og hver enkelt af dem skælvede på sjæl og legeme for noget ubekendt. Jobsposterne fløj fra mund til mund. Med sagte stemme diskuterede de Blüchers nederlag, og fra øre til øre hviskedes efterretningen om, at Napoleons tunge livgarde også havde slået Wellingtons hær. Allerede de ubekræftede rygter var nok til i disse bekymrede øjeblikke at få folk til fuldstændig at tabe hovedet. Og denne uheldssvangre tilstand nåede sit højdepunkt, da de børsbesøgende fik øje på Nathan Rothschild. Dér lænede han sig, ligeså jaget til døde, mod en søjle og syntes i sin ynkværdige tilstand næppe at kunne holde sig oprejst - han, den koldblodige, rolige Cæsar, hvem ellers den mest rasende børsøspanik ikke formåede at bringe ud af ligevægt."

"Hvad man hidtil havde betragtet som ubekræftet snak, det antog nu skikkelse af uigendrivelig sandhed, thi mere eftertrykkelig end de omkringsvirrende, ubestemte rygter talte Nathan Rothschilds ansigt. Og over hele børsen blussede som en elektrisk gnist den panikagtige frygt for, at Englands mest uforsonelige, mest lidenskabelige fjende atter var fri, og at ingen ville kunne standse ham op hans vej, når han atter som en svøbe fra Gud styrtede sig over Europa."

"Som en ødelæggende cyklon bemægtigede angsten sig City. Efterretningerne antog stadig mere og mere bestemte former, de voksede lavineagtigt, og idet de formede sig til sande rædselsbilleder, fyldte de menneskene med forfærdelse. Der opstod vild panik. Kurserne fald fra minut til minut, der var tilsidst ingen bund at finde, og da man bemærkede, at ikke alene Rothschild, men også hans agenter tilbød papirerne til salg i store poster, ja formelig kastede dem ud på markedet, da var der intet, som mere kunne standse værdipapirernes fald. Som om vanvid havde grebet mængden, begyndte i løbet af få minutter de solideste og stærkeste bankhuse at vakle, og kursen på de sikreste værdipapirer slog kolbøtter som afgudsbilleder, som de troende, der i deres skuffelse er blevne grebne af hævnlyst, styrter ned fra deres piedestaler og knuser."

"Imidlertid lo den dødblege mand ved søjlen i skægget. Medens deltagende sjæle beklagede Nathan Rothschild, hvis mægtige firma, som de troede, nu også var trådt i støvet og ødelagt ved kæmpmæssige tab, lod han uden at vække opsigt sine hemmelige agenter, der i denne egenskab ikke var kendt af nogensomhelst, opkøbe alle tilbudte værdipapirer."

"Den følgende dag indtraf efterretningen om, at Blücher havde sejret ved Ligny og Wellington ved Waterloo. Rothschild meddelte det selv med strålende ansigt ved åbningen af børsen, kurserne steg rivende og nåede en hidtil ukendt højde. Han havde på en dag tjent henved tyve millioner kroner.

Den gang opstod det bevingede ord: ”De allierede vandt slaget ved Waterloo, men i virkeligheden var det alene Rothschild, som vandt”. (citat slut). Flere uddrag herfra på: <http://www.angelfire/ak4/neurope/dkri.html>

Penge synes at skulle være både et markedsprodukt og en ret. Hvis penge er en ret i modsætning til et markedsprodukt - så går det godt, når retten håndhæves yderst strengt. Hvis penge er et markedsprodukt, og ingen blander sig i nogen pengeudstedelse noget steds fra - så går det også godt.

For at læse videre om amerikanske og internationale forhold kan anbefales:

<http://store.yahoo.com/realityzone/creature2.html>

Vi har ikke i denne gennemgang set på udenrigshandel og valutakurser. Dette er taget op i:

<http://www.lilliput-information.com/intmo.html>

[Til næste kapitel](#)